

In memoriam

Ласта Ђаповић (1946–2024)

Срђан Радовић

Ове године напустила нас је др Ласта Ђаповић, етнолошкиња и научна сарадница Етнографског института САНУ у Београду. Она је у својој матичној установи радила пуних четрдесет година, а с обзиром на то да је стручне и научне радове и монографије објављивала и након одласка у пензију, може се рећи да је у етнологији и антропологији у Србији била присутна преко пола века. Ласта Бркић рођена је у Београду 1946, где је завршила основну школу и Осму београдску гимназију, након чега је уписала студије етнологије на Филозофском факултету Универзитета у Београду, где је дипломирала 1970. На Филозофском факултету је 1976. и магистрирала из области етнологије тезом *Заклетва на тлу Југославије*. Докторирала је 1994. дисертацијом *Земља у ритуалима и веровањима Срба*, стекавши научни степен доктора етнолошких наука. У звање истраживач-сарадник изабрана је 1989, а за научну сарадницу 1995. године. У Етнографском институту САНУ запослила се 1970. и у њему је радила све до одласка у пензију 2010. године.

У току своје дугогодишње научноистраживачке каријере Ђаповић се бавила знатним бројем етноантрополошких тема, но издвајају се најмање две велике области испитивања: архитектура и простор, са посебним акцентом на културу становања, те народни обичаји и веровања, са јаким фокусом на народни фолклор. Из области вернакуларне архитектуре и истраживања простора објавила је више радова који су интерпретирали теме као што су однос човека према физичком простору и према природи (првенствено земљи и тлу), изградња и коришћење куће и станишта, мраморови и др. Део ових истраживачких питања обрадила је и у својој дисертацији, која је адаптирана и објављена као монографија *Земља: веровања и ритуали*. Ђаповић се са колегиницом Бредом Влаховић сматра овдашњом зачетницом етнологског истраживања културе становања (и у селу и у граду). Била је и дугогодишња сарадница Међународне комисије за проучавање Карпата и Балкана – секције за архитектуру.

Обичаје и веровања народа бивше Југославије и Србије Ђаповић је истраживала од самих почетака своје академске каријере, између осталог и кроз своје магистарско истраживање (монографија *Заклетва на тлу СФР Југославије*, проистекла из њене тезе). Осим заклетве, она је истраживала и друге облике народног фолклора: клетве (између осталог, и у књизи *Смрт и оностраност у клетвама*), тужбалице, басме, митове, песме, предања и др., чиме је осим српској етнологији/антропологији значајано допринела и домаћој фолклористици. Све ове облике народног изражавања повезивала је са веровањима, празноверицама и ритуалним праксама становништва. У њеној последњој књизи – *Зрак на тајни: етнологско-антрополошки есеји* сабрано је доста текстова који се баве етнографском и фолклористичком грађом, чиме је сачињен заокружен преглед њених истраживања традицијске културе.

Такође, др Ласта Ђаповић је руководила научним и издавачким пројектима, попут пројекта основних истраживања „Традиционална култура Срба – систем представа, обреда и социјалних институција“ (2001–2005). Била је и чланица Управног одбора Етнографског института САНУ и чланица Редакције издања ове установе. На Универзитету Калифорније у Берклију 2007. била је на студијском боравку као гостујући професор, учествовала на бројним научним скуповима у земљи и иностранству, те објављивала резултате својих истраживања у периодичним и монографским издањима у Србији и изван ње.

Након четрдесет година рада у Етнографском институту САНУ, Ласта Ђаповић дала је дубок академски и лични печат. Преко педесет година њеног бављења етнологијом и антропологијом оставило је

значајан траг унутар етнолошко-антрополошке заједнице у Србији. Тиме је Ластин одлазак погодио не само њену породицу и пријатеље већ и колегијални и академски круг у којем је била присутна.

Срђан Радовић / Srđan Radović
Етнографски институт САНУ, Београд/
The Institute of Ethnography, Belgrade
E-mail: srdjan.radovic@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5803-6984>

Примљено/Received: 7. 11. 2024.
Прихваћено/Accepted: 8. 11. 2024.